

למידה שיתופית

מהי למידה שיתופית?

למידה שיתופית היא למידה המתרחשת כאשר שני אנשים או יותר עובדים יחד כדי להשלים משימה או להשיג מטרה. היא מבוססת על התפיסה כי למידה היא תהליך אינטראקטיבי וחברתי, וכי אנשים לומדים בצורה הטובה ביותר כשהם עובדים יחד ומשתפים בידע ובחוויות שלהם. למידה שיתופית יכולה ללבוש צורות רבות, ובהן עבודה קבוצתית, הוראת עמיתים או למידה מבוססת בעיות, ולעיתים קרובות היא מתווכת על ידי דמות מובילה.

רמות של למידה שיתופית

נהוג להבחין בין שלוש רמות של למידה שיתופית. בשפה העברית אין מילים המבחינות בין רמות אלו, ולכן נתייחס להגדרות באנגלית:

- **sharing** - חבר קבוצה משתף בתוצר למידה/עבודה כדי לחלוק את הידע שרכש.
- **cooperating** - חברי הקבוצה חוברים יחדיו כדי לייצר תוצר למידה/עבודה. כל אחד מחברי הקבוצה תורם את החלק שלו ליצירת השלם, אולם אין סינרגיה בין החלקים, למעט האחדה שמטרתה לשמור על קוהרנטיות לוגית. לדוגמה: הכנת מצגת שיתופית, שכל חבר בקבוצת הלמידה/עבודה תורם לה שקופית בנושא מסוים.
- **collaborating** - חברי הקבוצה חוברים יחדיו כדי לייצר תוצר למידה/עבודה, אולם בניגוד ל-**cooperating**, מתקיימת סינרגיה בין תרומותיהם. החברים כולם יוצרים תוצר שלם, אחיד ומאוחד שכבר אי אפשר לזהות בו את תרומתו הייחודית של כל חבר.

להלן טבלה המסכמת את מאפייניהן של רמות השיתופיות השונות:

collaborating	cooperating	sharing	
סיעור מוחות ליצירת תוצר יחיד / פועלים בונים יחד בית	פס ייצור במפעל שבו כל פועל מבצע חלק על הפס / הצגה שבה כל שחקן משחק את חלקו / מצגת שיתופית שבה כל חבר קבוצה אחראי לחלק אחר	מורה מציג מערך שיעור שבנה בפני הקבוצה / אדם מעלה מתכון לפלטפורמה אינטרנטית	דוגמה
כל חברי הקבוצה	כל חברי הקבוצה	רק המשתף	מי פעיל ביצירת התוצר?
לא: התוצר הוא סך התרומות של כל חברי הקבוצה, ולא ניתן להפרידו בחזרה לחלקיו	כן: כל אחד תורם חלק מובחן ונפרד לתוצר המוגמר	כן: אין עוד חלקים מלבד זה ששותף	האם אפשר להפריד ולהבחין בחלקו של כל משתף ביצירה המוגמרת?
כן: התוצר הסופי הוא הביטוי	באופן שולי: התוצר הוא	לא: יש רק חלק אחד, עבור כל	האם נוצר תוצר חדש הגדול

מסך חלקיו?	משתף	הלחמה של חלקים נפרדים לכדי תוצר יחיד	של שיתוף הפעולה של הקבוצה ביצירתו
היכן נמצא מוקד העניין? בתהליך או בתוצר?	על פי רוב בתוצר	בעיקר בתוצר, ומעט בתהליך (התהליך משרת את התוצר ברמה הטכנית)	בעיקר בתהליך, וגם בתוצר (טיב התהליך קריטי לטיבו ולאיתו של התוצר)
האם התוצר מוגדר מראש?	כן	כן: כל חבר תורם חלק ברור כדי להגיע לתוצר קולקטיבי שהוגדר מראש	לא: אי אפשר לחזות את טיבו של התוצר, שכן זה מושפע מתרומתו של כל חבר ומאיתו תהליך העבודה
האם התהליך ריכוזי או מבוזר?	ריכוזי	ריכוזי. יש צורך בדמות אשר תתווה את מאפייני התוצר הסופי ואת חלוקת העבודה, ולאור הגדרה זו כל חבר בקבוצה תורם את חלקו	מבוזר הגדרת המטרה יכולה להיעשות באופן ריכוזי, אולם התהליך מבוזר.
האם התהליך מצריך חשיבה יצירתית?	לא	במידה מועטה	כן: תהליך סיעור המוחות וטבעו של הסוף הפתוח מחייבים יצירתיות
מאפייני שיתופיות	רק ברמת שיתוף התוצר	יש צורך במטרות משותפות	יש צורך בערכים משותפים
מצריך יכולות עבודת צוות	לא	כן: ברמה בסיסית	כן: ברמה גבוהה

בלמידה שיתופית (במובן collaborating), חברי הקבוצה מעורבים באופן פעיל בתהליך הלמידה, ואחראים ללמידה שלהם וגם של חברי הקבוצה שלהם. על פי רוב, התהליך כולל שיתוף ידע ומשאבים, חלוקת משימות ועבודה משותפת כדי לפתור בעיות ולהשלים משימות. למידה שיתופית נתפסת לעיתים קרובות כיעילה יותר מלמידה מסורתית מבוססת הרצאות, שכן היא מקדמת למידה פעילה וחשיבה ביקורתית, ורותמת "שיח מוחות" מפרה לקבוצת הלומדים. זאת ועוד, למידה שיתופית מטפחת תחושת קהילה ושייכות, שכן חברי הקבוצה עובדים יחד ותומכים זה בזה בהשגת מטרותיהם.

למידה שיתופית בקמ"ל: אסטרטגיות לעידוד ולתמיכה

יש כמה אסטרטגיות אשר מנחים יכולים לנקוט כדי לעודד עבודה ולמידה שיתופית:

- הגדרת מטרות ויעדים ברורים לקבוצה או למשימה: הגדרה ברורה של מטרות הקבוצה תעזור לחבריה להבין את חשיבות העבודה המשותפת, ותעודד אותם לתרום מכישוריהם ומהידע שלהם.
- עידוד תקשורת פתוחה והשתתפות פעילה: עודדו את כל חברי הקבוצה לחלוק את הרעיונות והדעות שלהם בחופשיות; ספקו לכולם הזדמנויות להיות מעורבים, וצרו סביבה שבה כולם מרגישים בנוח להביע את עצמם.

- עידוד הקשבה פעילה: עודדו את חברי הקבוצה להקשיב באופן פעיל זה לזה, וספקו לכל אדם הזדמנויות לדבר ולהשמיע את רעיונותיו.
- קידום גיוון והכלה: עודדו מגוון רחב של נקודות מבט ורעיונות באמצעות הזמנת קבוצה מגוונת של אנשים להשתתף ולהביע את דעתם.
- טיפוח תחושת בעלות: עזרו לחברי הקבוצה להרגיש מושקעים בפריקט באמצעות הטלת אחריות ומתן אוטונומיה לתרום את הרעיונות שלהם ולקבל החלטות.
- שימוש בכלים, במתודות ובעזרים שיתופיים: זמנו לקבוצה תשתיות לעבודה שיתופית; השתמשו בכלים דוגמת לוחות, פתקים דביקים ופלטפורמות שיתוף פעולה מקוונות. להלן [רשימה של כלים לעבודה שיתופית](#).
- שימוש בטכניקות ובפרוטוקולים לקבלת החלטות בקבוצה: השתמשו בטכניקות כגון סיעור מוחות מונחה, הצבעה ופרוטוקולים תומכי שיח כדי לעזור לחברי הקבוצה להגיע להחלטות משותפות, ולהבטיח שהרעיונות של כולם יקבלו ייצוג הולם. אפשר להיעזר [במתווי שיח](#).
- עידוד עבודת צוות וטיפוח מיומנויות של עבודת צוות: עודדו את חברי הקבוצה לעבוד יחד, לחלוק משאבים וידע ולתמוך זה בזה בהשגת מטרות הקבוצה, באמצעות יצירת קבוצה בעלת תחושת שייכות ומחויבות גבוהה. אמנו את חברי הקבוצה בעבודה שיתופית כדי להקנות להם את המיומנויות הדרושות. ניתן לייבא רעיונות מפעילויות בניית צוות [כגון אלו](#).
- ניהול תהליכי משוב והערכה בהקשר של הלמידה השיתופית: עודדו את חברי הקבוצה לספק משוב על העבודה שלהם ושל אחרים, והשתמשו במשוב זה כדי לשפר את שיתוף הפעולה ואת עבודת הצוות.

סיכום

למידה שיתופית במובן collaborating היא נדבך חשוב בהווייתה של קהילה מקצועית לומדת. תפקידו של המנחה בהקשר זה הוא לאמן את הקבוצה לטפח ערוצי תקשורת בריאים ומנגנוני פעולה אשר יתמכו בלמידה השיתופית, וזאת באמצעות זימון הזדמנויות למידה משותפות והנחת התשתיות לקיום למידה שכזו.